

HELYSÉGNEVEK A NYELVI KÖZVETÍTÉSSEN

CSÖRGŐ ZOLTÁN

ELTE Fordító- és Tolmácsképző Tanszék

E-mail: z.csorgo@gmail.com

Place Names in Language Mediation. The translation of geographical names has been considered by the translation science and profession for long. Using concrete examples, this paper presents the translator's various aspects when considering different types of text, translation assignments, expectations and prescriptions. The author assesses the advantages and disadvantages of possible translations of geographical names; and then argues for a translational attitude that respects the actual communicative intent of the given text, and the needs of the user in the target language instead of establishing strict, inflexible rules.

Keywords: functions of geographical names, certified translation, translation competence, aspects of assessment, reflexive compliance with rules

1. Bevezetés

Pozsony vagy Bratislava? Leipzig vagy Lipcse? Kolozsvár vagy Cluj-Napoca? Wiener Walzer vagy bécsi keringő? Mit írjon a fordító? Mikor mit mondjon a tolmács?

A földrajzi nevek egyik legfontosabb funkciója a beazonosíthatóság. Egyazon helységnév láttán vagy hallatán mindenki ugyanarra a helyre gondol. Nyilvánvalók a standardizált névhasználat előnyei például a kereskedelemben, a postai szolgáltatásokban, a népszerűségi nyilvántartásban, mentési műveletek során, tulajdonjog megítélések vagy akár a korszerű navigációs rendszerekben is, ezért az egységes névhasználat a nemzeti és nemzetközi közösségeknek egyaránt érdeke (Bölcsei 2012: 88–89).

Bár a fordítói szakma sokszor azt mondja, hogy a tulajdonneveket nem fordítjuk, mert a beazonosíthatóság csak abban az esetben működik, ha az adott név a különböző nyelveken egyformán szerepel (Farkas 2007: 167), az egyes nyelvek egyazon helység megnevezésére mégis gyakran eltérő megnevezéseket használnak. Például *Hága* neve hollandul *Den Haag* és *ʼs-Gravenhage*, angolul *The Hague*, franciául *La Haye*, olaszul *L'Aia*, oroszul Гаара, törökül *Lahey*.

A helységnevek tudatos használata a nyelvi közvetítésben nagy felelősség. A műfordításban alkalmazott névhasználati szokások sok esetben célt tévesztenek egy reklám-szövegben, vagy szakmai szempontból nem állják meg a helyüket egy jogi szöveg hiteles fordításában. Mivel a földrajzi nevek használatában a nyelvhasználat sokszínűsége egy-egy nyelven belül is feltűnő, és a névhasználat szinterei igen sokrétűek, bizonyára kontraproduktív lenne bármely központi akarat érvényesülése. Ugyanakkor a földrajzi nevek

reflektált és színvonalas használata kedvező hatással lehet az élet számos területére (Mikesy 2016: 111).

Tanulmányomban a nyelvi közvetítők mérlegelési lehetőségeit mutatom be saját fordítói és lektori munkámból merített konkrét példák alapján, és megvizsgálom, mely szempontok szerint dönthetünk az eredeti helységnévalak változatlan megtartása mellett (például: *Wiener Walzer* – éjszakai vonat neve egy magyar prospektusban), vagy mi indokolhatja a forrásnyelvi névforma helyett a magyar névhasználat alkalmazását (például: *Bécsi szecesszió* – bécsi kiállítás címének fordítása egy utazási ajánlatban).

2. Helységnevek magyarra fordított anyakönyvi kivonatok hiteles fordításában

A közokirat mint szövegfajta egyik legfontosabb funkciója az iratba foglalt adatok valódiságának bizonyítása (Galli 2011a: 38). Fontos tudnunk azt is, hogy a külföldi közokiratok az adott ország joga szerint készülnek, és alaki kellékeik tekintetében nem mindig egyeznek a magyar jog által megkövetelt okirati formával (Galli 2011a: 30). A külföldi okirat megismerése céljából a hatóságok számos esetben hiteles fordítást kérnek, amelyet bizonyító erejűnek fogadnak el, tehát a hiteles fordítás joghatás kiváltására is alkalmas (Galli 2011b: 59–60). A hiteles fordítást ezért úgy kell elkészíteni, hogy az ne okozzon a hatóság számára értelmezési nehézséget. Nem szerencsés, ha anyakönyvi típusiratokon belül a fordítók egymástól eltérő helységnévhasználati stratégiákat követnek, vagy helységneveket helytelenül használnak.

Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda a 2016-ban frissített minőségpolitikája szerint a hiteles fordítással szemben támasztott szigorú követelményeknek többek között akkor tud megfelelni, ha „maradéktalanul közvetíti a forrásnyelvi irat okiratiságát, és az ügyfél minden körülmények között a céljának megfelelően használható okiratot kap” (Németh 2017: 224). Az anyakönyvi helységnevek használatában ezért egységes névhasználatra törekszik, és belső szabályzatában kevés játékeret enged a fordítóknak, amikor a magyar nyelvre fordított anyakönyvi szövegekben előírja a helységnevek forrásnyelvi formában történő feltüntetését (tehát magyar fordításban is *Leipzig* és nem *Lip-cse*). Ez egyébként összhangban áll az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló, 429/2017. (XII. 20.) számú kormányrendelet rendelkezéseivel is, melyek szerint a külföldi helység anyakönyvezésekor jelentősége van annak, hogy az anyakönyvi esemény időpontjában az esemény helye mely országban volt, és ott mi volt a hivatalos elnevezése. Ha a külföldi okiratban a külföldi helységnév mellett annak magyar elnevezése is szerepel, akkor azt a fordító a forrásnyelvi dokumentum alapján átveszi, ellenkező esetben azonban a magyar elnevezést önálló kezdeményezésből nem illeszti be a fordításba. Bár erre a megrendelők részéről és a magyar anyakönyvezés szempontjából is mutatkozna igény – hiszen a magyar anyakönyvbe a külföldi helységnév mellett a külföldi magyar települések magyar neve is bekerül –, ehhez azonban minőségbiztosítási okokból a fordítónak egységesen minden kétséget kizáróan meg kellene tudnia állapítani bár-

mely(!) külföldi településnek a kérdéses időpontban használatos standardizált magyar nevét. Ez a rendelkezésre álló források alapján nem lenne életszerű, hiszen a magyar jogszabályok csak a magyarországi hivatalos földrajzi nevek megállapítását és nyilvántartását szabályozzák (lásd. 303/2017 (XI.14.) korm. rendelet). A földrajzinév-bizottság foglalkozik ugyan külhoni magyar földrajzi nevek használatával, de azt hivatalból nem szabályozza, hanem csak magánszemély vagy szervezet megkeresésére foglal állást külföldi földrajzi név magyar megfelelőjének hazai használatáról. A fordítói szabály tehát egyszerű. Ha az eredeti anyakönyvben *Cluj-Napoca* vagy *Liptovský Mikuláš* szerepel, akkor a fordításban is az fog, magyar megfelelője nélkül. Nyilvánvaló, hogy az effajta névhasználat idegenszerű lesz, és az irat tulajdonosa számára akár rossz érzést is kelthet, hiszen elentétes a magyar nyelvközösség természetes fejlődés útján létrejött, hétköznapi névhasználati szokásaival. Az anyakönyvi iratok fordítása ugyanakkor speciális feladat, mert az iratok olyan adatokat közölnek, melyek tartalmától elválaszthatatlan azok írásmódja. Ezt könnyebben beláthatjuk a személynevek esetében, melyek írásmódját a fordító a megrendelő külön kérésére sem változtathatja meg. Az anyakönyvi adatok megállapítása nem fordítói feladat. A forrásnyelvi helységnevek megtartásával pedig – hogy az eredeti témához visszatérjünk – a forrásnyelvi okiratiság és a célnyelvi felhasználhatóság sem sérül.

Bizonnyos esetek mégis komoly fejtörést okoznak. Például akkor, ha az anyakönyvi iratban szereplő helység a forrásnyelvi ország területén kívüli harmadik országban található. Ilyen lehet a Németországban kiállított anyakönyvi kivonat romániai születési hellyel. A hiteles magyar fordításban ilyenkor nem lenne célszerű egy romániai település német nevét használni. Még akkor sem, ha a német forrásnyelvi iratban kizárólag az szerepel, hiszen ezzel az ügyfél biztosan nem kapna a céljának megfelelően használható fordítást. A magyarországi felhasználás célját tekintve ilyen esetben a romániai helységnek a születés időpontjában Romániában érvényes hivatalos neve lehet az egyik megoldás. Ha ezt a nevet az irat nem tartalmazza, a fordítónak és lektornak kell eldöntenie, hogy vállalható-e a keresett név megbízható felkutatása, vagy inkább megtartja és/vagy fordítói megjegyzéssel látja el a forrásnyelvi nevet.

Nézzünk meg egy konkrét példát a gyakorlatból. Valóságos történelemóra lehet a hiteles fordítás elkészítése arról a Németországban kiállított születési anyakönyvi kivonatról, melynek tulajdonosa 1944. március 19-én született az irat írásmódja szerint Czernowitzban. A születési ország megnevezése ebben a konkrét iratban nem szerepelt. A fordító, ha egyáltalán gyanút fog, feltehetőleg az interneten hozzáférhető információkat hívja segítségül, és több nyelven is talál majd részletes leírást a város történetéről. A település neve a középkori magyar nyelvű forrásokban még *Csarnóca*, később a magyar nyelvben is a német *Czernowitz* elnevezés terjedt el, valamint annak *Csernovic* formájú magyar változata, majd a rendszerváltás előtti Magyarországon az orosz név magyar átírása számított hivatalosnak *Csernovci* formában (Kiss 1980: 162). A város a mai Ukrajna területén található, ukrán neve *Чернівці*, melynek magyar átírása *Csernyivci*. Az Osztrák–Magyar Monarchia bukása után *Cernăuți* néven a Román Királysághoz tartozott,

1940-ben a Szovjetunióhoz csatolták, 1941-ben ismét Románia része lett, majd 1944. március 29-én a Vörös Hadsereg megszállta, és az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság fennhatósága alá került. Az anyakönyvi kivonatban szereplő születési időpontban a város tehát Románia részeként hivatalosan feltehetőleg a *Cernăuți* nevet viselte. Ha tehát a fordító nem a helységrév „szabályszerű” forrásnyelvi megtartása és/vagy fordítói megjegyzéssel történő ellátása mellett dönt, hanem végighalad a fenti gondolatmeneten, akkor az anyakönyvi kivonat magyar nyelvű fordításában a *Cernăuți* nevet fogja szerepeltetni. Könnyen előfordulhat, hogy a második világháborúban megszületett gyermeket akkoriban már csak a szovjet anyakönyvi hatóságok vették nyilvántartásba, de ennek a fordítót foglalkoztató névhasználati kérdés eldöntésekor már nincsen jelentősége.

A példa bonyolultsága ritkaságszámba megy ugyan, de felhívja a figyelmet arra, hogy a helységnevek fordítása nem válhat mechanikus műveletté. Rámutat a helységnevek fordításának érzékenyebb pontjaira is, így a reflektált szabálykövetés fontosságára és a fordítói kompetenciahatárok felismerésének jelentőségére.

3. Egy bírósági ítélet fordítása

A bírósági és hatósági okiratok számos helységnevet említenek, általában tartalmazzák az érintett felek születési helyét és az ügyben érintett helyszínek neveit. A keltezésben és az intézmény nevében, címében is előfordulhatnak. Az alábbi példa a Bécsi Közigazgatási Bíróság ítéletének első pár sora a fejlécben lévő intézménynévvel és címmel együtt, melyben aláhúzással jelöltük a fordítástechnikai elemzés tárgyát képező helységneveket.

VERWALTUNGSGERICHT WIEN

1190 Wien, Muthgasse 62

...

Das Verwaltungsgericht Wien hat durch seine Richterin Mag. Eidlitz über die Beschwerde des Herrn M. B. vom 03.08.2016 gegen den Bescheid des Amtes der Wiener Landesregierung ... nach Durchführung einer mündlichen Verhandlung am 23.02.2017 und am 02.03.2017 zu Recht erkannt:

...

Amennyiben nem hiteles fordításról van szó, és egyéb belső szabályzatot sem kell követni, a fordító a helységnevek átváltási műveleteiről saját hatáskörében dönthet. Vizsgáljuk meg, hogy mi alapján!

Eredeti szöveg:

(1) Verwaltungsgericht **Wien**

Fordítási lehetőségek:

- (1a) Közigazgatási Bíróság Bécs
- (1b) Közigazgatási Bíróság Wien*
- (1c) Bécsi Közigazgatási Bíróság
- (1d) Wiener Közigazgatási Bíróság*
- (1e) Verwaltungsgericht Wien
- (1f) Verwaltungsgericht Wien (mellette zárójelben valamely magyar változat)
- (1g) valamely magyar változat (mellette zárójelben Verwaltungsgericht Wien)

A beazonosíthatóság elvét az intézménynevet jelölő szintagma fordításakor nem csupán a helységnévre kell alkalmazni, hanem a fordítási reáliaként kezelendő intézménynév egészére. Biztosan beazonosítható akkor lesz az intézmény, ha a nevét transliterációként (Tellingner 2003: 64) az eredeti formában hagyjuk (1e), ebben az esetben azonban a célnyelvi olvasó nem fog értesülni arról, hogy az adott határozat miféle intézménytől származik, ennek pedig a legtöbb eljárásban jelentősége lehet. Ezért kínálhatnak megoldást az idegenítés-honosítás dichotómiájának két ellentétes fordítói stratégiáját (Venuti 1998) ötvöző változatok (1f, 1g), hiszen így az intézmény az eredeti neve alapján visszakereshető lesz, és a magyar olvasó is tudja majd, hogy milyen bíróságról van szó. Az (1f) és (1g) változatok hátránya az, hogy túl hosszúak és a szövegben nem célszerű őket ismételni. Ugyanakkor a második említéstől kezdve már bátran használható önállóan az (1e) változat vagy valamely elfogadható magyar változat. A *-gal jelölt változatok a szokatlan névhasználat miatt a magyar nyelvben idegenszerű célnyelvi megnevezéshez vezetnek, ezért kerülendők. A helységnevet jelzőként alkalmazó (1c) és a helységnevet az intézmény neve mögé helyező (1a) változat egyaránt helyes lehet, a magyar bírósági rendszer jelenleg inkább a jelzős szerkezetet használja (pl.: *Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság*). Az osztrák bíróságok magyar megnevezések azonban nem kell feltétlenül követni a magyar bírósági rendszer jelzős szerkezetet preferáló névhasználatát, az osztrák és a magyar intézményrendszer megnevezései között egyébként sincsen referenciális egyenértékűség (Klaudy 1999a: 99).

Eredeti szöveg:

(2) 1190 **Wien**, Muthgasse 62

Fordítási lehetőségek:

(2a) 1190 **Wien**, Muthgasse 62

(2b) 1190 **Bécs**, Muthgasse 62

A postai cím a beazonosíthatóság szempontjából az egyik legalapvetőbb eleme a szövegnek. Ha valaki postai küldeményt szeretne küldeni a megadott címre, akkor az csak abban az esetben fog megérkezni, ha a küldeményen a (2a) változat szerinti cím szerepel. Lakcímeiben, postai címekben tehát célszerű megtartani a forrásnyelvi névhasználatot.

Eredeti szöveg:

(3) **Wiener** Landesregierung

Fordítási lehetőségek:

(3a) Tartományi Kormány Bécs

(3b) Tartományi Kormány Wien*

(3c) Bécsi Tartományi Kormány

(3d) Wiener Tartományi Kormány*

(3e) Bécs Tartomány Kormány

(3f) Wien Tartomány Kormány*

(3g) Wiener Landesregierung

(3h) Wiener Landesregierung (mellette zárójelben valamely magyar változat)

(3i) valamely magyar változat (mellette zárójelben Wiener Landesregierung)

A fordító mérlegelési szempontjai itt az (1) példához hasonlóan alakulnak. A *-gal jelölt változatokat itt is érdemes kerülni. A honosító vagy idegenítő stratégia alkalmazásával vagy a kettő kombinációjával kiválasztható a célnyelvi olvasó számára legcélszerűbb változat. A jelzős szerkezet (3c) és a birtokos szerkezet (3e) egyaránt megfelelő. A magyar önkormányzati rendszerben számos példát találunk mindkettőre: *Pápa Város Önkormányzata, Békés Megyei Önkormányzat*.

Ennek a szövegnek is sok helyes fordítása lehet. A forrásnyelvi helységnevé megtartásának például nem sok értelme van, ha a megrendelő igénye csak az ítélet tartalmának informális megismerése. Láthatjuk azt is, hogy a fordító kontextus- és helyzetfüggő döntései különböző névhasználati mintákat eredményezhetnek, ezért akár egy szövegben belül előfordulhat a *Bécs* és a *Wien* helységnevé is. Ha a fordító ugyanazon helységnek két-féle nevét is használja (például *Wien* a postai címbe, *Bécs(i)* az intézmény nevében), mindenképpen ügyelnie kell arra, hogy a két név a szövegben egy alkalommal – lehetőleg első említéskor – az azonosíthatóság miatt egymás mellett is szerepeljen: *Bécs (Wien)* vagy *Wien (Bécs)*, máskülönben a kevésbé ismert települések esetében a „tájékozatlan” célnyelvi olvasó nem is fogja tudni, hogy ugyanarról a helyről van szó (pl.: *Žiar nad Hronom – Garamszentkereszt, Neusiedl am See – Nezsider, Odorheiu Secuiesc – Székelyudvarhely*).

4. Védett nevek

Vannak esetek, amikor a helységnevek használata olyan mélyen beleivódott a nyelvközösség tudatába, hogy a névhasználat semmilyen kérdést nem vet fel. Ilyen például a *pozsonyi kifli* esete, amelyet fordításban sem fog soha senki *bratislavai kifli* néven emlegetni. Azt azonban csak kevesen tudják, hogy a *pozsonyi kifli* név használatát európai uniós jogi aktus is szabályozza, mégpedig a bizottság 729/2012/EU végrehajtási rende-

lete az elnevezésnek a hagyományos különleges termékek nyilvántartásába történő bejegyzéséről. Szlovákia még 2008-ban nyújtott be kérelmet a *Bratislavský rožok / Pressburger Kipfel / pozsonyi kifli* elnevezések bejegyzésére.

A Szlovák Köztársaság a kérelmében a termék különleges összetételére, gyártási módjára és a történelmi hagyományokra hivatkozott. A leírás szerint a *Bratislavský rožok* kifejezést 1920 körül kezdték használni, amikor *Pressburg/Pozsony* neve *Bratislavára* változott, és a város Szlovákia fővárosa lett az újonnan megalakult Csehszlovákiában. A német nyelvterületen továbbra is a város régi nevét használták a cukrászsütemény megnevezésére, a magyarországi pékségek pedig a *pozsonyi kifli* néven forgalmazzák a mai napig. Szlovákia a kérelemben javasolta a *pozsonyi kifli* és a *Pressburger Kipfel* elnevezések meghagyását. Miután Németország, Ausztria és Magyarország a kérelem bizonyos részei ellen kifogással élt, a bizottság felhívta az érintett tagállamokat a megfelelő egyeztetések lefolytatására. A módosított kérelem közzététele után azonban már nem érkezett újabb kifogás, ezért a bizottság bejegyezte a szóban forgó termék elnevezését.

5. A helységnevek identitásjelölő szerepe

A tulajdonnevek társadalmi beágyazottságuk miatt erős kapcsolatban vannak az adott kultúrával és identitásjelölő szerepet is betöltenek – kulturális és társadalmi jelentésüket egy viszonylag új tudományterület, a szocionomasztika kutatja (Győrffy 2013: 115). A helynév-szociológiai kutatások eredményei a nyelvi közvetítők számára is szolgálhatnak érdekes tanulságokkal. Feltárható kapcsolat van például a határon túli kisebbségi többnyelvűségben élő magyar anyanyelvű személyek helynévhasználati szokásai és társadalmi azonosságtudatuk között (Győrffy 2013: 122).

A kommunikációban részt vevő felek helynévismeretében jelentős különbségek mutatkozhatnak, a névhasználat pedig a névhasználó identitásáról is árulkodik (Győrffy 2017: 42). Erre a tolmácsolás vagy fordítás során is érdemes odafigyelni. Például az osztrák–magyar határon átnyúló együttműködést érintő tolmácsolási feladat ellátása közben nem árt, ha a tolmács tisztában van azzal, hogy nem minden magyar helységnév mögött rejtőzik magyarországi település, hanem akadhat olyan is, amelyet németre le kell fordítani. Ha a magyar fél *Gyanafalva* börtényének környezetszennyezéséről panaszkodik, akkor a tolmács megghiúsíthatja a kommunikációt, ha a településnevet az eredeti formában hagyja, hiszen az osztrák fél csak a *Jennersdorf* néven fogja tudni beazonosítani a szóban forgó helyet.

A kisebbségi többnyelvűség számos ilyen fordítói csapdát rejteget. Jómagam korábban híreket fordítottam és szerkesztettem a magyarországi németek hetilapjánál, a *Neue Zeitung*nál, mely a magyarországi német nyelvű közösség helynévhasználati szokásait követi. A újság számára készített fordításokban következőképpen *Budaörs* és *Törökbálint* települések jelölésére a *Wudersch* és *Großturwall* megnevezéseket kell használni, míg fordítóként ugyanannak a sajtóközleménynek egy osztrák napilap számára készített for-

dításában a magyar településneveket kellene meghagyni. Ez azért fontos, mert a magyarországi német településnevek jó része történeti német településnév, vagy a magyar településnévből kialakult német nyelvjárási forma (Sasi 2004: 4487), és mint ilyen a német nyelvű országokban ismeretlen és beazonosíthatatlan.

A kisebbségi névhasználathoz kötődő nyelvi közvetítés megkívánja tehát a fordítóktól és tolmácsoktól a kommunikációban részt vevő nyelvközösség belső eredetű elnevezéseinek (endonimáinak) és a más nyelvekben hozzájuk rendelhető külső megnevezéseknek (exonimáknak) az aktív ismeretét. Tudni kell, hogy a szöveg kitől származik és kinek szól, a címzett számára melyik névhasználat érthető, illetve melyik felel meg leginkább a megszólított nyelvközösség identitásjelölő névhasználatának.

6. Helységnevek irodalmi művekben

A műfordító dolga sem könnyebb a szakfordítóénál, jóllehet névhasználati megfontolásait merőben más tényezők befolyásolják. Így például a kiadó fordításpolitikája, a beszélő nevek fordításának igénye, a szövegkörnyezet, a fordító ihlete, a magyar hagyományokhoz való illeszkedés, a névhasználat következetes véghezvitele, az írói szándék és az elbeszélés szemléletének megtartása (Sohár 2015: 33–47), hogy csak néhányat említsünk a sok közül. A fantasztikus irodalom fiktív helyszínei például különleges megközelítést kívánnak, hisz a fordító kreálhat frappáns helységneveket, mint például *Oxford* helyett *Ökörgázló* (Sohár 2015: 40), vagy akár betoldással magyarázhatja vagy más névvel helyettesítheti a történelmi kor hangulatát kifejező vagy többletjelentést hordozó valós és fiktív helységnevet, vagy akár ki is hagyhatja a célnyelvi olvasó számára azonosíthatatlan többletjelentéssel bíró elnevezést. Mindezt jól szemlélteti Klaudy Kinga szépirodalmi fordításokból gyűjtött néhány példája (Klaudy 1999b: 87–88), mint a *parádivizes üveg* (németül csak *Brunnenwasserflasche*), a *Récei-garázs* (németül csak *eine Garage*), a korábbi elmegyógyintézetre utaló *Lipótmező* (német fordításban csak *Irrenhaus*). Feltehetőleg hasonló megküzdési stratégiát választanak majd a fordítók a *krisztinai polgár* és a *párizsi felvágott* célnyelvi átültetésekor is. Hasonló problémával találkozik a fordító az erős érzelmi viszonyulást kifejező, esetleg szójátékon alapuló, hangzatos, affektív és szociális funkcióval rendelkező szleng helynevek (Györffy 2017: 49–50), mint például a *Szno-boszló*, *Rákosborzasztó*, *Balmaznyújork* és *Butapest* nevek fordításakor is.

7. Összegzés

Végül a teljesség igénye nélkül vegyük számba azokat a szempontokat, amelyeket szem előtt kell tartania a fordítónak, ha helységnevek fordításán töri a fejét. Ilyenek lehetnek

- a jogszabályok
- a fordítói útmutatók és belső szabályzatok

- a szövegfajták és szövegtípusok
- a célnyelvi nyelvhasználati szokások
- egy kisebb célnyelvi közösség névhasználati preferenciái
- a tulajdonnevek funkciói az adott szövegben
- a szöveg kommunikációs céljai
- a fordítási megbízás célja és funkciója
- a megrendelő és a célnyelvi címzett igényei és elégedettsége
- a szociokulturálisan kötött nyelvhasználat tényezői

Ezek a szempontok egymásnak ellentmondhatnak, vagy felülírhatják egymást. A fenti példák elemzése rámutat, hogy értelmetlen lenne a helységnevek fordítását mindenre kiterjedően részletesen szabályozni. A fordítások kommunikatív céljának elérése szempontjából nagyobb jelentősége van annak, ha az adott szöveg esetében a fordító végiggondolja a szöveg útját a forrásnyelvi szerzőtől a célnyelvi felhasználóig, és kellő jogi, kulturális és nyelvészeti háttértudással biztonsággal mérlegeli a helyes döntéshez vezető szempontokat.

Irodalom

- Bölcскеi Andrea 2010. Fordítás, adaptáció és helynévtörténet: magyar és angol helynévtípusok kontrasztív vizsgálatának gyakorlati tanulságai. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 5. 245–262.
- Bölcскеi Andrea 2012. Helynevek standardizációja: alapelvek, terminológiai kérdések a nemzetközi és a magyar gyakorlatban. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 7. 85–102.
- Farkas Tamás 2007. A tulajdonnevek fordíthatóságáról és napjaink fordítási hibáiról, közszók és tulajdonnevek példáján. *Névtani Értesítő* 29. 167–188.
- Galli Péter 2011a. Az okiratfordítás gyakorlati problémái. In: Dróth Júlia (szerk.) *Szaknyelv és szakfordítás. Tanulmányok a szakfordítás és a fordítóképzés aktuális témáiról 2010–2011*. Gödöllő: Szent István Egyetem, 26–39.
- Galli Péter 2011b. A hiteles fordítás helye a közigazgatásban. In: Dróth Júlia (szerk.) *Szaknyelv és szakfordítás. Tanulmányok a szakfordítás és a fordítóképzés aktuális témáiról 2010–2011*. Gödöllő: Szent István Egyetem, 59–75.
- Gyórfy Erzsébet 2013. A helynév-szociológia kutatási területei, feladatai. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 9. 115–125.
- Gyórfy Erzsébet 2017. Helynév és identitás. *Névtani értesítő* 39. 41–53.
- Kiss Lajos 1980. *Földrajzi nevek etimológiai szótára*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Klaudy Kinga 1999a. *Bevezetés a fordítás elméletébe*. Budapest: Scholastica.
- Klaudy Kinga 1999b. *Bevezetés a fordítás gyakorlatába*. Budapest: Scholastica.
- Mikesy Gábor 2016. Földrajzi nevek a közigazgatásban. *Névtani Értesítő* 38. 101–112.
- Németh Gabriella 2017. Fordítói, lektori és vezetői csapatmunka az OFFI gyakornoki és mentorprogramjában. In: Kóbor Márta – Csikai Zsuzsanna (szerk.): *Iránytű az egyetemi fordítóképzéshez. A kompetenciafejlesztés új fókuszai*. Pécs: Kontraszt.

- Sassi Attila 2004. A magyarországi németek térképe. *Barátság*. 4486–4489.
- Sohár Anikó 2015. Fordítsam vagy ne? A tulajdonnevek kapcsán fölmerülő műfordítói dilemmákról a fantasztikus irodalom esetében. *Névtani Értesítő* 37. 33–47.
- Telling, Dusan 2003 A reáliák fordítása a fordító kulturális kompetenciája szemszögéből. *Fordítástudomány* 5. évf. 2. szám. 58–70.
- Venuti, Lawrence 1998. Strategies of Translation. In: Baker, M. (Red.) *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London: Routledge, 240–244.

Források

Bécsi Közigazgatási Bíróság ítélete:

https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/Lvvg/LVWGT_WI_20170405_VGW_151_065_9998_2016_00/LVWGT_WI_20170405_VGW_151_065_9998_2016_00.pdf (Letöltés: 2018. július 3.)